

Список використаних джерел

1. Етнічний довідник. Довідкове видання у трьох частинах. Частина II. Етнічні меншини в Україні. К.: Вид-во «Фенікс», 1996. 172 с.
2. XXXV Lemkowska Watra. *Dziennik Kijowski*. 2017. Nr 15 (550). S.3.
3. 39 Лемківська Ватра у Ждині. URL: <https://krakow.mfa.gov.ua/news/39-lemkivska-vatra-u-zhdini>.
4. 40 Лемківська Ватра в Ждині 22-24.07.2022. URL: <https://watrazdynia.pl/uk>.
5. Ждиня: у Польщі розпочалася 41-ша Лемківська Ватра. URL: <https://www.polskieradio.pl>

ТУРИСТИЧНИЙ БРЕНД ІЗРАЇЛЮ: «ДОРОГА ГАНДІ»

І. Г. Смирнов

smyrnov_ig@ukr.net

О. О. Любіцева

loa13@ukr.net

Д. Ю. Гринюк

dianagr1987@gmail.com

*кафедра країнознавства та туризму Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, м.Київ*

Найдовша туристична траса Ізраїлю – «Шосе 90», довжина якої складає майже 500 км, а тягнеться вона з півночі на південь через усю країну – від кордону з Ліваном до курорту Ейлат на Червоному морі, в сусідстві з Єгиптом (рис.1). Саме ділянка цієї магістралі, яка проходить біля озера Кінерет і долиною річки Йордан (біля 200 км довжиною), отримала власну неформальну назву – «Шосе (Дорога) Ганді» (рис.2). При цьому нічого спільного з великим індійцем ця назва не має, вона лише відображає специфічні риси суспільного життя Ізраїлю в умовах постійної воєнної загрози з боку його арабських сусідів, що є нині актуальним і для України в умовах повномасштабної російської агресії.

Практично усі державні діячі Ізраїлю пройшли через службу в лавах ЦАХАЛ (Сили оборони Ізраїлю), де часто їх знали за псевдо (зараз і в Збройних силах України існує така практика серед військових, які воюють на Сході та Півдні з російським агресором). Ставши політиками, ізраїльські діячі були не проти, щоб їх називали за їхніми військовими псевдо. Так от, «Шосе Ганді» названо на честь Рехавама Зееві (1926-2001 рр.) – відомого ізраїльського військового, генерал-майора у відставці, а пізніше – міністра туризму Ізраїлю (2001 р.). У своїй діяльності він нічого спільного з індійським Ганді не мав, скоріше навпаки: за життя він зарекомендував себе, як людина рішуча, а його погляди та підходи до вирішення проблем не завжди однозначно сприймалися в ізраїльському суспільстві. Так, його партія «Моледет» належала до суперправих та виступала за переселення арабського населення з Іудеї, Самарії і сектора Гази «за їхнім власним бажанням» кудись в інші місця, що викликало нерозуміння і протести навіть у самому Ізраїлі, не кажучи вже про арабські країни та світову спільноту. 17 жовтня 2001 р. Р.Зееві загинув внаслідок замаху на нього палестинських терористів в єрусалимському готелі «Хаятт».

Міністром туризму Ізраїлю він встиг попрацювати всього півроку – з березня 2001 р.

А от у його зовнішності, мабуть, якась подібність до індійського Ганді була. Розказують, що за молодих років під час військової служби Зеєві поголив голову, замотав її рушником і в такому вигляді з'явився на публіці, – в результаті і отримав прізвисько, яке прилипло до нього на все життя.

Рис.1. Шосе 90 (Дорога Ганді) [1]

Для туристів, що прагнуть познайомитися з північню Ізраїлю, Шосе Ганді може стати тією ниткою, на яку нанизуються найрізноманітніші та найвидатніші пам'ятки цієї частини країни, що розміщуються безпосередньо на Шосе 90, або у безпосередній близькості від неї. Це важливі туристичні бренди. Познайомимося з ними: у декількох км від того місця, де до Шосе 90 долучається дорога з Єрусалиму знаходиться православний монастир Герасима Йорданського. На туристичних мапах це місце позначають арабською – Дейр Хіджле. Хоча цей монастир існує з V ст., те, що бачать туристи, збудовано хоча і на руїнах укріплення хрестоносців, але недавно – у XIX ст. Тут живуть декілька ченців, що перетворили монастир у квітучий садок в Іудейській пустелі. Якщо подумки прибрати антураж у вигляді яток з сувенірами, кав'ярень та кліток з папугами, то виявиться, що ця обитель являє собою маленький замок з суцільними мурами, що оточують дворик. Це гарне місце для того, щоб туристи відпочили від переїздив пустелею. З цим монастирем пов'язана зворушлива легенда, яка розказує про те, що його засновник св. Герасим знайшов у пустелі пораненого лева і вилікував його. У подяку лев служив старцю до самої його смерті, після якої і сам сконав на могилі господаря [2].

Рис.2. Дорога Ганді [3]

На титул місця, де хрестився Ісус Христос, в Ізраїлі є два претендента. Перший – Йорденіт, неподалеку від витоку річки Йордан з озера Кінерет. Довгий час саме це місце зазначалося в усіх туристичних довідниках Ізраїлю. Воно і в дійсності дуже приємне, особливо після подорожі пустелями півдня країни: тут є і невелика річка з лісом на її берегах, і зухвалі нутрії, що випрошують корм у туристів (рис.3). Але історики і богослови впевнені, що ця видатна подія відбувалася значно південніше, при впадінні річки у Мертве море – в Каср-ель-Яхуд (на кордоні Ізраїлю та Йорданії). Сьогодні тут теж є купальні. Куди їхати – вирішувати самим туристам.

Якщо рухатись по «Шосе Ганді» ще далі на північ Ізраїлю, то шлях пройде вздовж берега озера Кінерет. Десь на півшляху між Йорденітом і Табхою туристи зустрінуть православний монастир Марії Магдалини, який заснований на тому самому місці, де, за легендою, Ісус Христос вигнав бісів з Марії Магдалини. А фрески на стінах храму нагадують і про інші події, пов'язані з перебуванням Ісуса в цих місцях: насиченням хлібами, приборкання бурі, зустріч з мирноносцями, Нагорна проповідь, зцілення біснуватого, чудесний вилов риби. Одним словом, гарне нагадування, що основна частина життя Ісуса пов'язана як раз не з Єрусалимом, а з Галілеєю – місцевістю, де знаходиться монастир. Але для більшості українських туристів, як людей світських, цікавість являє не сам монастир (оскільки він збудований не так давно – в середині минулого століття), а оточуючий його, дуже доглянутий парк, який являє собою по суті грейпфрутовий сад. Тут для туристів є ще один цікавий природний об'єкт – теплі джерела з радоною водою незвичайного блакитного кольору. В одному з них можна навіть викупатися, а от в інших лише здійснити обмивання, або просто набрати води в пляшечку: за прийнятою думкою, примочки з такої води дуже помічні при хворобах очей.

Рис.3. Купальня у Ярдєніті [4]

У біблійних текстах озеро Кінєрет (в Ізраїлі його ще називають Галілейським морем та Тивєріадським озером) фігує постійно. З ним пов'язані численні епізоди з життя Христа та його помічників – апостолів Петра та Андрія. Дві тисячі років тому ця місцевість виглядала інакше: узбережжя було пустельним, отже, саме сюди Ісус приходив для усамітнення. Саме тут Він нагодував «п'ять тисяч мужів окрім жінок та дітей» п'ятьма хлібами та двома рибами. Містечко Табха, де це все відбувалося, і знаходиться на березі Галілейського моря по трасі «Дороги Ганді». Нині ж у Табхі туристів зустрічають декілька католицьких церков, що збудовані порівняно недавно, а територія навколо них являє собою доглянутий парк.

Від біблійних часів залишились лише окремі артефакти, що сховані в середині храмів. Це залишки давніших храмів, які змогли вціліти до наших часів. Частіше всього туристи просто не зупиняють свій погляд на них, більше захоплюючись фонтанами з рибками та квітучими водними рослинами. Так, у церкві Примноження хлібів та риб слід звернути увагу на мозаїку на підлозі центральної зали: це точна копія оригіналу, що датується IV ст. до Р.Хр. Невідомий стародавній художник зобразив рослини та птахів, які жили за його часів на цьому озері. А біля вівтаря туристам пропонується подивитися на одне з найвідоміших у християнському мистецтві зображень – дві риби та корзина з хлібом, при цьому і сам вівтар, розказують, непростий: у його підмурку закладено той самий камінь, на якому і знаходилось це частування. Ще один важливий туристичний об'єкт у Табхі – церква Першості апостола Петра (інша назва – церква Стола Христового), що відділена від озера смугою пляжу. Будинок цей дуже суворий, майже без прикрас. Його значимість полягає у тому, що він стоїть на тому самому місці, де Христос розділив з учнями трапезу після чудесного лову риби та поновив Петра в апостольському званні.

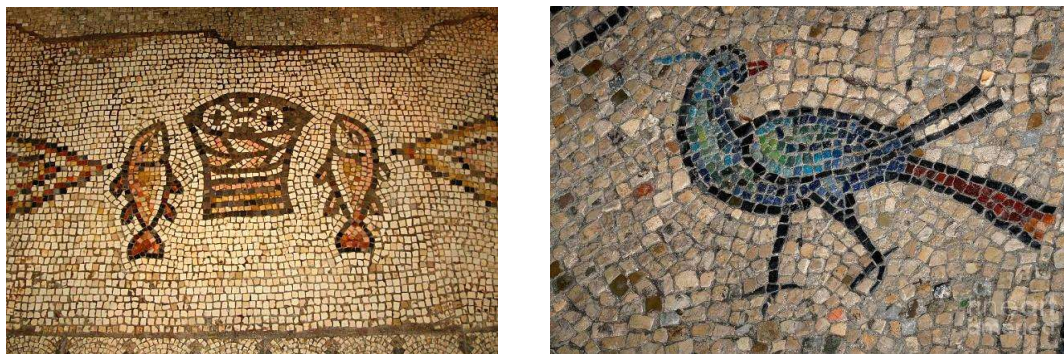

Рис.4. Стародавні мозаїки Табхи [5]

Північне закінчення «Дороги Ганді» знаходиться у Верхній Галілеї, яка являє собою гірський регіон з висотами 600-700 м. Найвища точка тут – гора Мерон (1200 м). Але найважливіша особливість цих місць – не рельєф, а надмір води: тут багато річок та струмків, а гірські схили поросли густими лісами. Це зовсім не схоже на той Ізраїль, який туристам малює уява перед першим знайомством з цією країною: жодних випалених сонцем пустель без ознак життя. А от численних історичних руїн у місцевих горах так же багато, як і всюди в Ізраїлі. Так, Національний парк Ціпорі пропонує туристам не тільки природні красоти, але й він буквально переповнений залишками античних поселень, які непогано збереглися. Для ізраїльтян, які обожають подорожувати велосипедами, багі, позашляховиками тощо, Верхня Галілея стала культовим місцем: тут проходять джип-сафарі, прокладені десятки пішохідних та веломаршрутів. Але вартують такі розваги недешево, так, за оренду автівки для сафарі потрібно віддати \$ 250.

Високо у горах Верхньої Галілеї знаходиться містечко Цфат, яке не відноситься до природних або християнських пам'яток [6]. А от для іудеїв це місто є одним з чотирьох найважливіших (поряд з Єрусалимом, Тверією та Хевроном). Для українських туристів Цфат цікавий, по-перше, як центр кабалізму – містичної течії іудаїзму. Можливо, про кабалу і знали би тільки посвячені та невелике число допитливих. Але, завдяки тому, що до кабали проявили цікавість і, навіть, любов поп-зірки світового рівня «широко відоме у вузьких колах» езотеричне вчення і отримало світову популярність. За декілька годин, які турист проведе у Цфаті, він не побачить нічого містичного, зате напевно оцінить місцеві краєвиди (за погожих днів звідси можна побачити і озеро Кінерет і вершину гори Хеврон, на якій може лежати сніг) і квартали міста, що зайняті творчою спільнотою – художниками і скульпторами. А у якості місцевого сувеніру рекомендується придбати головку місцевого сиру, що за смаком нагадує несолону бринзу.

Список використаних джерел

1. Highway 90 (Israel–Palestine) URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Highway_90
2. По Дорозі Ганді. *Сьогодні*. 2016. 16 вересня. С.12-13.
3. Gandi's Road. URL: <https://dreamstime.com/>
4. Ярденіт URL: <https://www.google.com/search?q>.
5. Fineartamerica. URL: <https://fineartamerica.com/>.
6. Depositphotos. URL: <https://depositphotos.com/>